

Et genitrix partu, nec mulier coitu.
 Foedere erat coniux, sed corpore non erat uxor:
 Intemerata viro, mater erat puero.

S. COELESTINUS I PP. († 432)

FRAGMENTUM ¹PL
50, 457

1. Recordor beatae memoriae Ambrosium in die Natalis Domini nostri Iesu Christi omnem populum fecisse una voce Deo canere: *Veni, Redemptor gentium, ostende partum Virginis: miretur omne saeculum, talis decet partus Deum.* Numquid dixit: *Talis partus decet hominem?* Ergo sensus fratris nostri Cyrilli, in hoc quod dicit Θεοτόκον Mariam, valde concordat, *Talis decet partus Deum.* Deum partu suo Virgo effudit, ipso potente qui omnipotentia plenus est.

1058

* 458

2. Hilarius quoque vir acris ingenii, scribens ad Constantium imperatorem, de Incarnatione Domini sic ait: *Filius, inquit, Dei factus homo Deus est.* Et praeposterans repetit: *Deus, filius hominis factus est (homo enim factus est Deus, non Deus factus est homo), et filius hominis factus est Filius Dei.* Superavit enim magnitudo Domini parvitatem servilis formae, ita ut ipsa servilis forma quam assumpsit cessaret esse servilis per eum Dominum qui eam assumpsit. *Si enim qui natura non filii Dei, per ipsum efficiuntur filii Dei; quanto magis ipse qui natura Filius Dei est, hunc cum quo voluntate sua alvo virginali conceptus et natus est, ita sublimavit in Deum, ut in eius nomine omne genu flectatur, coelestium et terrestrium et infernorum, et omnis lingua confiteatur, quia Dominus Iesus in gloria est Dei Patris.*²

3. Item praecessor meus Damasus scribens ad Paulinum Antiochenae Ecclesiae episcopum, inter caetera ait: *Anathematizamus eos qui duos filios Dei asserunt, alterum qui ex Patre ante saecula est genitus, et alterum qui ex assumptione carnis natus est ex Virgine.* Item ipse apostolicae memoriae vir Damasus in altera epistola ad Paulinum: *Anathematizamus eos qui duos in Salvatore filios confitentur, alium ante incarnationem, et alium post assumptionem carnis ex Virgine, et non eundem Dei Filium et ante et postea ipsum esse Christum Dominum Dei Filium qui natus est ex Virgine, confitentur.*

● PL 61, 409, 649, 654, 677. PLS III, 1134, 1139, 1140, 1243.

■ PL 61, 739.

● VICTORINUS poeta († saec. v?). PLS III, 1135.

■ Ps.-VICTORINUS, PLS III, 1189, 1140.

¹ Fragmentum sermonis quem Coelestinus in Concilio Romano habuit adversus haeresim Nestorii [Epistola X], insertum ab Arnobio I. in op. *Conflictus*. Vide n. 1311.

² Philipp. II, 10.

EPISTOLA XII¹

1059

1. [...] "Ὅθεν πάνυ συντετάραιται ἡμῶν τὰ σπλάγχνα, ὅτι οὗτος, ὅστις δοκεῖ κατέχειν τὴν ἐκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως, τοῖς καθωσιωμένοις τοῦ Χριστοῦ δήμοις διεστραμμένα τινὰ ἐκχέει, ὑπεναντία τῆς τιμῆς καὶ αἰδοῦς τοῦ τοκετοῦ τῆς ἀγίας παρθένου, καὶ ὑπεναντία τῆς ἐλπίδος τῆς ἡμετέρας σωτηρίας. Ταῦτα εἰσῆλθεν ὑποβαλλούσης τῆς ἀγγελθόνος τῶν πιστῶν, ἃ ἐγνωρίσθη διὰ τῶν βιβλίων, ἅπερ αὐτὸς ἐπεμψε· καὶ ὅπερ μείζονος ἀποδείξεως ἦν, πεμφθεισῶν ἐπιστολῶν πρὸς ἡμᾶς, ὑπογραφῇ αὐτοῦ τοῦ αὐθέντου ὠχυρωμένων, ὡς ἀμφιδιληθῆναι παρ' ἐτέρων μὴ ἐξὸν εἶναι.

PL
50. 468

2. "Ὅθεν ἐπειδὴ ὑπὲρ τοιούτων αἰτιῶν οὐκ ἔστιν ἀσφαλῆς ἢ μακροτέρα παρενθύμησις· τοιοῦτον γάρ ἐστι σχεδὸν ἐγκλημα παρενθυμεῖσθαι τὰ τοιαῦτα, ὅποῖόν ἐστι μῦθος τοιαῦτα ἱερόσυλα λέγειν· καὶ τὸν ἐπίσκοπον Νεστορίου, καὶ εἴ τις ἄλλος αὐτῷ ἀκολουθήσας τοιαῦτα λέγει, ἀπὸ τῆς ἡμετέρας κοινωνίας ἀποχωρίζομεν, ἕως οὗ δι' ἐγγράφου ὁμολογίας πεμφθείσης, τὴν διαστροφὴν, ἣν ἤρξατο διδάσκειν, κατακρίνῃ, καὶ ταύτην ἑαυτὸν περὶ τοῦ παρθενικοῦ τόκου, τουτέστι περὶ τῆς σωτηρίας τοῦ τῶν ἀνθρώπων γένους, τὴν πίστιν ὁμολογήσῃ κατέχειν, ἣν τινα κατὰ τὴν ἀποστολικὴν διδασκαλίαν ἢ Ῥωμαίων καὶ ἢ Ἀλεξανδρέων, καὶ ἢ καθολικὴ πανταχοῦ ἐκκλησία κατέχει, προσκυνήσῃ τε καὶ ὁμολογήσῃ. Εἴ τις δὲ ἢ ἀπὸ Νεστορίου, ἢ ἀπὸ

1059

1. [...] Vehementer contristata sunt nostra viscera, quod is qui Constantinopolitanam obtinere videtur Ecclesiam, devotissimis Christo populis perversa quaedam contra reverentiam virginis partus et contra spem nostrae salutis infundit. Haec ad nos ingerente dolore fidelium pervenerunt, haec libris quos ipse miserat publicata sunt; et, quod maioris probationis est, haec ad nos missis epistolis ipsa auctoris subscriptione munitis ita insinuata sunt ut dubitari ultra non liceat.

PL
50. 467

2. Unde quoniam in talibus causis non est tuta longior conniventia, quia tantumdem pene criminis est connivere a talibus quanti sceleris est tam sacrilega praedicare, et episcopum Nestorium et si quis alius eum secutus haec praedicat, a nostra communione secevimus, quamdiu scriptura professionis emissa perversitatem quam coeperat docere condemnet, et hanc de virgineo partu, id est de humani generis salute, fidem asserat se tenere, quam secundum apostolicam doctrinam Romana et Alexandrina et catholica universalis Ecclesia tenet et veneratur et praedicat. S^c quis vero aut ab episcopo

¹ Ad Episcopos orientales.

τῶν ἄλλων αὐτῷ ἐξακολουθησάντων, ἀφ' οὗ τὰ τοιαῦτα ἤρξατο λαλεῖν, ἢ ἀκοινωνητος ἐγένετο, ἢ ἐγυμνώθη τῆς τοῦ ἱερέως ἀξίας, ἢ τῆς τοῦ κληρικοῦ, τοῦτον ἐν τῇ ἡμετέρᾳ κοινωνίᾳ καὶ μεμενηκέναι, καὶ μένειν εἰς τὸ ἐξῆς ὡμολόγηται· καὶ οὐδὲ λέγομεν αὐτὸν ἀποκεκινήσθαι· ἐπειδὴ περ οὐδὲ ἡδύνατό τινα ἢ τούτου ἀπόφασις ἀποκινεῖν, ὅστις ἑαυτὸν παρέσχευεν ἡδὴ ἀποκηγτέον.

Nestorio, aut ab iis qui eum sequuntur, ex quo talia praedicare coeperunt, vel excommunicatus, vel exutus est seu antistitis, seu clerici dignitate, hunc in nostra communione et durasse, et durare manifestum est; nec iudicamus remotum: quia non poterat quemquam eius removere sententia, qui se iam praebuerat ipse removendum.

IOANNES CASSIANUS (ca 360 † 430/435)

DE INCARNATIONE CHRISTI (429/430)

PL
50, 31
*32

1060

*35

Lib. II, cap. II. Dicis itaque, quisquis es ille haeretice, qui Deum * ex Virgine natum negas, Mariam matrem Domini nostri Iesu Christi Θεοτόκον, id est, matrem Dei, appellari non posse, sed Χριστοτόκον, hoc est, Christi tantum matrem, non Dei; nemo enim, inquis, * antiquiorem se parit. Ac de hoc quidem tam stulto argumento, quo nativitatem Dei carnali intelligentia aestimandam putas, et mysterium maiestatis humanis credis censendum esse rationibus, postea, si Deus annuet, disputabimus; nunc interim et Christum Deum, et Mariam matrem Dei divinis testibus approbemus. Audi itaque loquentem ad pastores de Dei ortu angelum Dei: *Natus est, inquit, vobis hodie Salvator, qui est Christus Dominus, in civitate David.*¹ Ne solum utique in Christo hominem intelligeres, et Domini tibi et Salvatoris nomen adiecit, scilicet ut quem Salvatorem esse cognosceres, Deum nequaquam esse dubitares; et cum salvandi virtus non nisi divinae competeret potestati, divinae esse eum potentiae non ambigeres, in quo potentiam salvandi esse didicisses. Sed hoc incredulitati tuae parum fortasse videatur, quia cum angelus Dominum potius et Salvatorem quam Deum aut Dei Filium nominavit, eum utique impiissime Deum neges quem Salvatorem esse fatearis. Audi quoque archangelum Gabrielem Mariae virgini praedicantem: *Spiritus, inquit, sanctus veniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi: ideo et quod nascetur in te sanctum, vocabitur Filius Dei.*² Vides quem-

• PL 50, 438-618 continet tabulas Coelestini I PP., Xisti III PP., necnon monumenta Concilii Ephesini de Nestorii haeresi.

¹ Lc. II, 11.

² Lc. I, 35.